

THE SCHOOL AND THE EDUCATIONAL MODELS OFFERED BY FAMILY, FOR TEENAGERS FROM THE PRESENT

Dorin Opris

Assist. Prof., PhD, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

Abstract: The school and the educational models offered by family, for teenagers from the present. The data of researches done in the last years reflect a family crisis, which tends to worsen, although the negative effects of this crisis are aware of most adults. For teenagers, one of the factors that influence the family relationships is the adolescence crisis that spans the entire period of high school, even if it starts faster. Our research was done on a sample of teenagers and it aims to provide a set of data that can lead to the identification of educational models within the family, able to build the new curriculum of different subjects, for secondary school. In this way, the school is coming to an extent significant role that it should be played in preparing students for adult life, for family life, an aspect that was included constantly among the new dimensions of education.

Keywords: school, educational models, family, teenagers, dimensions of education

1. Premise ale cercetării

Cercetarea unor aspecte legate de raportul educațional dintre școală și familie constituie mereu un subiect de actualitate. Dinamica socială, politică, culturală, economică a lumii influențează nu doar persoana, ci și grupurile din care aceasta face parte. În acest context, familia este prima care resimte efectele schimbărilor și cea care trebuie să găsească soluții astfel încât să-și poată îndeplini menirea de instituție educativă fundamentală a copiilor.

Adolescența constituie o importantă etapă în receptarea valorilor, este timpul unor căutări intense privind propria identitate și dezvoltare, caracterizată de apariția unei tensiuni între nevoia

tot mai accentuată de autonomie și trăirea în conformitate cu așteptările sociale, esențiale pentru dobândirea unor modele dezirabile de comportament, un timp esențial pentru integrarea în propriul comportament a unor modele esențiale. Adolescenții devin foarte vulnerabili, în raport cu perioada copilăriei, la valorile incluse în mesaje pe care le recepționează de la cei din jur, inclusiv în ceea ce privește propria familie, pe care o apreciază la un nivel mult mai înalt și care astfel poate să le devină model în perspectiva propriei familii¹.

Pornind de la faptul că școala s-a cantonat în ultimul timp mai ales pe pregătirea teoretică a elevilor pentru o anumită profesie, am demarat investigația de față pentru a identifica elemente care să susțină intervenția curriculară necesară articulării unei educații pentru viața de familie a liceenilor. Una dintre luările de poziție la nivel ministerial a prezentat drept soluție pentru creșterea randamentului școlar al elevilor un număr mai mare de ore petrecut de elev în școală, prin programe de tip „after school”. Din punctul nostru de vedere, acest lucru înseamnă o diminuare și mai mare decât în prezent, de data aceasta „cu acte în regulă”, a numărului de ore pe care părinții îl petrec împreună cu copiii lor. Se ajunge astfel la situația paradoxală în care educația copiilor să fie plasată în cea mai mare parte unor persoane din afara familiei, care, oricât de bine intenționați, nu pot înlocui aspectele pe care le transmit sau le formează părinții. O soluție viabilă ar fi susținerea din partea statului a familiilor cu copii, pe perioada școlarității acestora, prin diminuarea numărului de ore de muncă a unuia dintre părinți, pentru ca timpul petrecut împreună cu copiii să crească. Desigur, toate acestea, dublate de existența unor școli ale părinților, în care să învețe despre nevoile de dezvoltare ale copiilor lor², într-o lume din ce în ce mai omogenă, dar și mai decentrată valoric, în care toleranța sau acceptarea valorilor celor din jur devine un concept tot mai greu de definit³.

Cercetarea întreprinsă de noi și-a propus să afle opinia a 1005 elevi de liceu legat de caracteristicile familiei ideale, analiza datelor fiind realizată în funcție de diferite variabile: gen, mediu de rezidență, clasa din care fac parte elevii, nivelul de instruire. De asemenea, ne-am

---

¹ Daniela Barni, Sonia Ranieri, Eugenia Scabini, Rosa Rosnati, *Value transmission in the family: do adolescents accept the values their parents want to transmit?*, Journal of Moral Education, (2011) 40:1, p. 106.

² Cercetările interdisciplinare arată o anumită tendință a părinților de a oferi în familie modele opuse celor din societate, considerată a fi “lipsită de inimă” (Rosalind Edwards, Val Gillies, *Clients or consumers, commonplace or pioneers? Navigating the contemporary class politics of family, parenting skills and education*, Ethics and Education, (2011) 6, p. 141-154).

³ Brenda Almond, *Education for Tolerance: Cultural Difference and Family Values*, Journal of Moral Education, (2010) 39 (2), p. 131-132.

propus să aflăm în ce măsură idealul respectiv corespunde realității întâlnite de respondenți în propria familie.

2. Caracteristicile familiei ideale, în viziunea liceenilor

Elevii de liceu au experiența mai multor grupuri de apartenență, fiecare având propriul rol în formarea personalității acestora. Dacă grupul colegilor și al prietenilor suferă în timp o anumită dinamică, în majoritatea situațiilor, familia rămâne forma cea mai stabilă de conviețuire între oameni.

În cercetarea noastră, elevii au fost rugați să menționeze trei însușiri ale familiei ideale, numărul de elevi care a precizat cel puțin o caracteristică fiind 1005. Am optat pentru un item deschis, pe de o parte, pentru a realiza o paletă mai largă a variantelor de răspuns oferite de respondenți, iar pe de alta, pentru a afla care sunt, în fapt, expectanțele elevilor față de propria familie sau modelele defnitorii pentru aceasta. Răspunsurile elevilor au fost sintetizate în tabelul 1, în ordinea ierarhică a procentelor obținute de fiecare dintre însușirile precizate.

Tabel privind caracteristicile   *Tabelul 1*
familiei ideale

Caracteristici	Total precizări	
	Nr.	%
Înțelegerea	630	62,68
Armonia	541	53,83
Iubirea	282	28,05
Comunicarea	266	26,46
Încrederea	179	17,81
Respectul	159	15,82
Credința	67	6,66
Activități în comun	65	6,46
Sinceritatea	62	6,16
Bunătatea materială	59	5,86

Idealul comun	31	3,07
Siguranța	8	0,78
Sănătatea	6	0,58
Bunătatea	6	0,58
Toleranța	2	0,16

Datele din tabelul 1 relevă faptul că mai mult de jumătate dintre elevi au precizat înțelegerea și armonia drept principalele caracteristici ale unei familii. Aparent sinonimici, acești termeni prezintă particularități. Înțelegerea presupune nu doar comuniune de idei sau sentimente, ci și bunăvoință și, mai ales, comuniune față de situația dificilă a cuiva. Armonia este pusă mai mult în relație cu pacea, cu efortul comun de a edifica un întreg la nivel micro sau macrosocial.

La 30 de puncte procentuale de primele, regăsim alte două caracteristici, iubirea și comunicarea. Din punct de vedere creștin, iubirea este o valoare integratoare, sub cupola căreia se regăsesc o bună parte din însușirile prezente în tabelul 1. Nevoia de comunicare între membrii familiei este reflectată de faptul că la vârsta adolescenței sunt înregistrate unele fracturi între generații, adesea conflicte deschise, majoritatea datorate absenței unui limbaj comun între aceștia⁴.

Cu valori procentuale de aproximativ 15%, regăsim încrederea și respectul, două valori pereche. Alte patru însușiri (credința, activități în comun, sinceritatea, bunăstarea materială) au valori cuprinse între 5-10%. Procente mai mici de 5% regăsim pentru: interesul comun, siguranță, sănătate, bunătate și toleranță. Numărul redus de caracteristici care apar cu o frecvență mai mare de 10% arată cristalizarea modelului ideal de familie în jurul unui număr restrâns de valori.

Pentru primele șase valori, cu procente mai mari de 15%, vom realiza analize în funcție de mai multe variabile.

3. Analiza datelor în funcție de genul elevilor

---

⁴ Deși adolescenții înregistrează adesea diferențele dintre generații, cercetările privind valorile familiei arată faptul atunci când copiii se integrează în comunități religioase, părinții respectă respectivele alegeri, chiar și atunci când se declară ateii (Elaine Howard Ecklund, Kristen Schultz Lee, *Atheists and Agnostics Negotiate Religion and Family*, *Journal for the Scientific Study of Religion*, (2011) 50 (4), p. 736-737).

Rolul diferit pe care îl au membrii unei familii a condus la analiza datelor în funcție de genul acestora. Datele au fost sintetizate în tabelul 2 și în diagramele de comparație din figura 1

Tabel privind caracteristicile familiei   Tabelul 2
ideale, în funcție de genul elevilor

Caracteristici	%	
	Fete	Băieți
Înțelegerea (î)	66,1	59,06
Armonia (a)	52,05	55,65
Iubirea (i)	27,9	28,14
Comunicarea (c)	29,96	22,60
Încrederea (îc)	21,91	13
Respectul (r)	18,53	12,79
Nr.	534	469

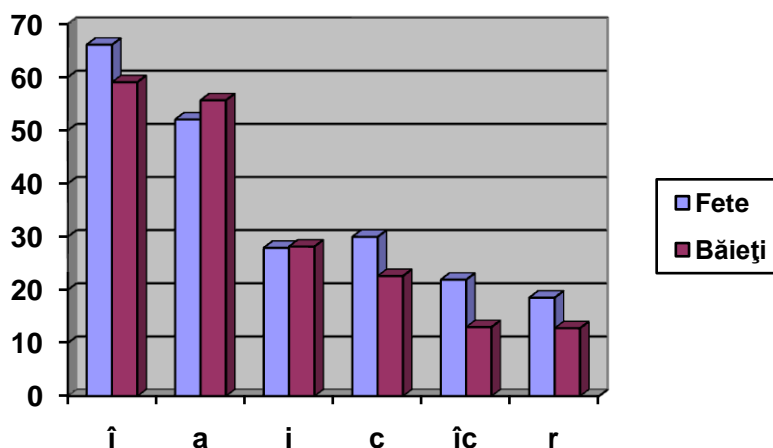

Fig. 1. Diagrame de comparație a răspunsurilor privind principalele caracteristici ale familiei ideale, în funcție de genul elevilor (î – înțelegere; a – armonie; i – iubire; c – comunicare; îc – încredere; r - respect)

Analiza datelor conduce spre identificarea unor diferențe în funcție de gen mai mari de 5 puncte procentuale la patru din cele șase caracteristici ale familiei, toate în favoarea fetelor. Acest rezultat susține concluzia conturării convergente a modelului de familie ideală în cazul

fetelor, comparativ cu băieții. Dealtfel, și alte date ale cercetărilor reflectă prezența temei familiei⁵ într-un procent mai mare în discuțiile din cadrul grupurilor de fete, comparativ cu băieții.

4. Analiza datelor în funcție de mediul de rezidență al elevilor

Raportarea românilor la valorile familiei a cunoscut de-a lungul timpului unele diferențieri în funcție de locul de rezidență. În prezent, în lipsa unui sistem de unități de învățământ de nivel liceal în spațiul rural, elevii sunt nevoiți să își completeze educația la oraș, fapt care aduce evidente modificări în modul de gândire și în comportamentul acestora. Datele cercetării în funcție de mediul de rezidență sunt sintetizate în tabelul 3.

Tabel privind caracteristicile familiei   Tabelul 3
ideale, în funcție de mediul de rezidență
al elevilor

Caracteristici	%	
	Urban	Rural
Înțelegerea (î)	62,55	62,73
Armonia (a)	53,97	57,34
Iubirea (i)	29,70	26,50
Comunicarea (c)	26,77	26,50
Încrederea (îc)	19,45	17,39
Respectul (r)	16,31	15,52
Nr. răsp.	478	483

Datele prezentate anterior confirmă rezultatele a numeroase cercetări recente din domeniu care arată tendința de echilibrare între cele două medii de rezidență, pe diferite aspecte ale vieții. În cercetarea noastră diferențele se încadrează în intervalul 0-5 puncte procentuale.

5. Analiza datelor în funcție de clasa în care sunt înscriși elevii

Dezvoltarea psihologică a elevilor cunoaște o puternică dinamică pe perioada școlarității. În plus, conținuturile învățării la liceu la diferite discipline de învățământ au în vedere teme precum familia, relațiile interumane. Datele în funcție de clasa în care sunt înscriși elevii sunt

⁵ Dorin Opreș, Monica Opreș, *Valori, modele, așteptări ale liceenilor din județul Alba*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2015, p. 94-99.

treceute în tabelul 4, pe baza căruia am construit curbe de distribuție pentru fiecare din cele șase caracteristici, pe întreg parcursul celor patru ani de liceu.

Tabel privind caracteristicile familiei ideale, Tabelul 4
în funcție de clasa în care sunt înscriși elevii

Caracteristici	Clasa			
	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
	%	%	%	%
Înțelegerea (î)	67,39	63,84	57,03	61,40
Armonia (a)	54,94	53,05	55,59	54,82
Iubirea (i)	29,30	21,59	25,63	33,77
Comunicarea (c)	24,17	21,12	27,07	33,33
Încrederea (îc)	16,84	21,12	21,29	12,28
Respectul (r)	11,35	17,37	15,52	16,66
Credința	8,42	5,16	6,85	3,26
Număr răspunsuri	273	213	277	228

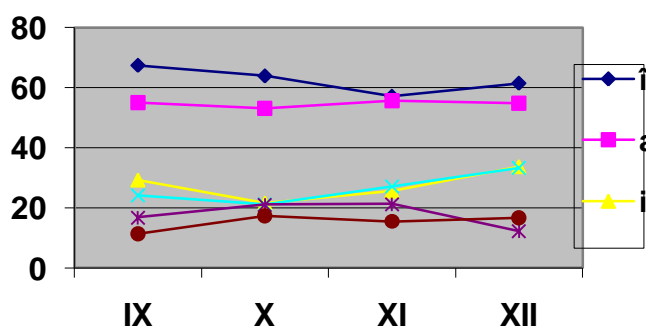

Fig. 2. Curbe de distribuție a răspunsurilor privind principalele caracteristici ale familiei ideale, în funcție de clasa în care sunt înscriși elevii (î – înțelegere; a – armonie; i – iubire; c – comunicare; îc – încredere; r – respect)

Analiza datelor indică respectarea ierarhiei procentelor caracteristicilor, pentru fiecare clasă, cu procente diferite. Dacă analizăm datele pentru fiecare însușire în dinamica procentelor de la o clasă la alta, se observă diferențe mai mari de cinci puncte procentuale pentru cinci din cele șase caracteristici (mai puțin pentru armonie). Alura diferită a curbelor poate fi pusă în relație și cu manifestarea mai puternică a crizei adolescenței la clasa a X-a și a XI-a.

6. Analiza datelor în funcție de nivelul de instruire al elevilor

Nivelul de instruire al elevilor este o variabilă demnă de luat în calcul atunci când avem în vedere aspecte atât de importante ale vieții, cum este modelul familiei ideale. Răspunsurile elevilor chestionați de noi au fost trecute în tabelul 5, pe baza cărora am realizat diagrame de comparație (figura 3).

Tabel privind caracteristicile familiei ideale, în funcție de clasa în nivelul de instruire al elevilor   *Tabelul 5*

Caracteristici	Media		
	5-6,99	7-8,99	9-10
Înțelegerea (î)	60,56	60,71	65,84
Armonia (a)	47,88	53,21	55,64
Iubirea (i)	16,90	26,96	32,23
Comunicarea (c)	15,49	25,71	28,92
Încrederea (îc)	8,45	14,10	25,61
Respectul (r)	8,45	15,35	17,90
Nr. răsp.	71	560	386

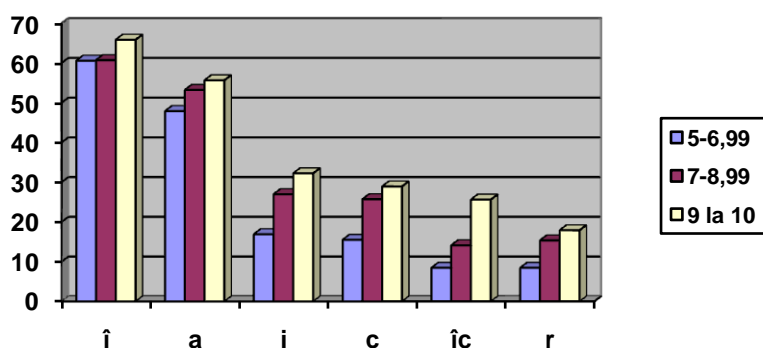

Fig. 3. Diagrame de comparație a răspunsurilor privind principalele caracteristici ale familiei ideale, în funcție de nivelul de instruire al elevilor (î – înțelegere; a – armonie; i – iubire; c – comunicare; îc – încredere; r – respect)

Principalele constatări au în vedere diferențele semnificativ mai mici pentru fiecare din cele șase caracteristici, la elevii cu nivel scăzut de instruire, comparativ cu cele obținute prin analiza datelor pentru elevii cu nivel ridicat de instruire. Diferențele arată în principal influența

puternică pe care o are instruirea pentru viața unui om, pe aspectele esențiale ale vieții. Dacă aceste date sunt puse în relație și cu modul în care elevii își valorizează propriile familii, rezultă că tinerii cu un nivel ridicat de instruire sunt capabili să identifice aspectele pozitive într-o mai mare măsură.

Concluzii

► Gruparea a jumătate din răspunsurile elevilor pe două caracteristici foarte apropiate – înțelegerea și armonia – reflectă o anumită tendință a liceenilor spre a caracteriza familia ideală din perspectiva experiențelor anterioare și mai puțin a unei proiecții privind propria familie. Un procent mare de elevi (peste 70%) subliniază existența unor stări conflictuale în familia din care fac parte, fapt ce nu constituie un aspect de natură să susțină raportarea la un model ideal de familie.

► Numărul redus de caracteristici care apar cu o frecvență de peste 5% reflectă restrângerea modelului de familie, pentru eșantionul chestionat, în jurul a doar câteva valori.

► Diferențele pe care respondenții le semnalează în ceea ce privește familia, raportat la modelul părinților lor, poate fi pus pe seama dificultății transiterii valorilor personale de la părinți la copii.

► Între valorile sau caracteristicile unei familii ideale nu se regăsește pentru eșantionul nostru de liceeni fidelitatea, față de care aceștia manifestă o atenție specială, în raport cu prietenii din grupul restrâns. Această absență este cu atât mai surprinzătoare cu cât la orele de religie elevii învață despre caracteristicile familiei creștine, inclusiv despre importanța fidelității pentru unitatea familiei. De asemenea, este evidentă lipsa unei educații corespunzătoare pentru castitate. Nevoia de educație pentru castitate se bazează pe înțelegerea însoțirii în cadrul Nunții ca dar a lui Dumnezeu, Care ne-a făcut pe noi doar pentru El. Icoana creației omului este familia, în care fiecare dintre cei doi îl are pe celălalt doar pentru el, după modelul comuniunii personale cu Creatorul.

BIBLIOGRAPHY:

1. Almond, B. (2010), *Education for Tolerance: Cultural Difference and Family Values*, Journal of Moral Education, 39 (2).

2. Barni, D., Ranieri, S., Scabini, E., Rosnati, R. (2011), *Value transmission in the family: do adolescents accept the values their parents want to transmit?*, Journal of Moral Education, 40:1.
3. Berger, J.G., Boles, K.C., Troen, V. (2005), *Teacher research and school change: Paradoxes, problems, and possibilities*, Teaching and Teacher Education, 21.
4. Bocoș, M. (2003), *Teorie și practică în cercetarea pedagogică*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință.
5. Cuciureanu, M., Velea, S. (eds.) (2012), *Educația moral-religioasă în sistemul de educație din România*, București, Didactică și Pedagogică.
6. Ecklund, E.H., Lee, K. (2011), *Atheists and Agnostics Negotiate Religion and Family*, Journal for the Scientific Study of Religion, 50 (4).
7. Edwards, R., Gillies, V. (2011), *Clients or consumers, commonplace or pioneers? Navigating the contemporary class politics of family, parenting skills and education*, Ethics and Education, 6.
8. Meijer, W.A.J., Miedema, S., Lanser-van der Velde, A. (eds.) (2009), *Religious Education in a World of Religious Diversity*, Waxmann, Munster.
9. Opreș, D. (2014), *Influences of the adolescent crisis in the parent-child relation*, in: Iulian Boldea (ed.), „Globalization and intercultural dialogue: multidisciplinary perspectives”, Proceedings of GIDNI 1, Section: Psychology and Sociology, Târgu Mureș, Arhipelag XXI Press.
10. Opreș, D. (2012), *Dimensiuni creștine ale pedagogiei moderne*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
11. Opreș, D. (2014), *Educația religioasă și dezvoltarea personală. Cercetări, analize, puncte de vedere*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
12. Opreș, M. (2011), *Religie, morală, educație. Perspective teologice și pedagogice*, București, Editura Basilica.
13. Opreș, D., Opreș, M. (2012), *Teenagers' models of understanding suffering*, European Journal of Science and Theology, 8 (2).
14. Opreș, D., Opreș, M. (2015), *Valori, modele și așteptări ale liceenilor din județul Alba*, Cluj-Napoca, Editura Eikon.

15. Van der Maren, J.-M. (2003), *La recherche appliquée en pédagogie. Des modèles pour l'enseignement*, 2ème édition, Paris-Bruxelles, De Boek & Larcier.